

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Soledad Luno Arenaza Tutu

*Bermeo
Bizkaia (1922)*

Aurkibidea

Biografia

[Aurrekoetxean](#) jaio eta hazi zen lau neba-arrebatako familia batean. Gurasoak era bermeotarrak zituen. Herriko eskolan ibili ostean, bederatzirtegar lanean hasia egokitu zitzaion. [Katalin Bengoa](#)ekin batera kontatu zizkigun bere gazte garaiko bizipenak.

Zintak

BRM-087

- **Proiektua:** Bermeoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-07-13
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Transkribatzailea(k):** Elizondo, Iratze

BRM-088

- **Proiektua:** Bermeoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-07-13
- **Iraupena:** 69 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Eskolara ez zen askorik joan

- **Erref:** BRM-087/002
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:02:23. **Bukatu:** 00:04:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Umetan askotan eskolara joan barik, jardinean gelditzen zen jolasten. Herriko eskolara joan zen dona Trini maistragaz. Ikaskide bati "Maria txizeti" esaten zioten beti egiten baitzuen txiza. Sekula ez zitzaion eskola ikasi.

2. 9 urtetatik beharrean

- **Erref:** BRM-087/004
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:05:04. **Bukatu:** 00:07:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak

Laburpena:

Eskola ez zitzaionez gustatzen, 9 urterekin kontserba-fabrikara joan zen. Lana txarto egiten zuela-eta, ez zuen askorik aguantatu. Gerora etxetik etxe ibili zen beharretan.

3. Gose sasoia

- **Erref:** BRM-087/015
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:22:27. **Bukatu:** 00:24:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Bizimodu gogorra ezagutu zuten gaztetan. Aurrean harrapatzen zuten lehena eramaten zuten ahora.</p>

Transkripzioa

- Soledad: Bueno, ordun be bizi modu txarra, geuk, esatie. Pobriek, ez duu okin dirorik be-ta. Dxateko bez eta ezetako, bihar ta bihar ta bihar. Ta hamen gauz! Aillega garie [...] ezebez!
- Bueno baie goserik eta?
- Soledad: Eh! Makiñe bat.
- Bizi txarra, bai?
- Soledad: Gosie? Hori neskato handidxek garizela gosie. Bai, gerrie ezan da ta gerrako bueltako.
- Katalina: Lapak dxan bihar. Orduen on zien lapak, neu Bermiora etorri baiño lapak on diz ta.
- Soledad: Txarra.
- Katalina: Orain ez dau baie.
- Soledad: Txarra gauzie, ni fabrikera sarri dxun nai, Katalin, sarri dxun nai fabrikera biharrien, amak dirurik ez ta neu gaztie sarri dxun nai dxan barik fabrikera.
- Katalina: Bertan hartun atun zatitxue neuk be bertan dxaten ezan dot.
- Soledad: Ta persona batek be, dxan igual sagarra aurretik dunak uzkillle atrapa ta zeuk dxan gero. Sarri in dxuu hori. Benetan? "Esto es la verdad". Ez duu okin e! Ez duu okin. Ezan gara pobriek, gu ezan garan halakuek. Bueno haulakuek be bai ta ez dun okitzen ezan, eskatuten ezan dotsagun beziñiri edo hareri edo ez daitz. Gero, kartillie eitten esan doskunien itsosuen, itsosokue, entrega. Harek emon dotsagunien, ta ostabere beste egunien zorrien ta haulan. "Así hemos empezau, asi hemos nacido y ahora que tengo que estar bien", orain ondo on bidotena.
- Katalina: "Así tengo que morir".
- Soledad: Orain hamen.

4. Oiloak ostu jan ahal izateko

- **Erref:** BRM-087/016
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:24:05. **Bukatu:** 00:26:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Basora joaten zirenean egur bila, oiloak osten zituzten gose baitziren. Aizkorarekin jota hiltzen zuten eta guardiek 15 pezetako isuna jartzen zieten harrapatuz gero. Bere neurriko abarketarik ere ez zuen izaten.

5. Pildainak eta errepublikazaleak

- **Erref:** BRM-087/022
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:33:44. **Bukatu:** 00:37:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

<p>Gernika erre ostean sartu ziren nazionalak Bermeora. Nazionalak heltzerakoan heldu zen ogi zuria; ordura arte beltza zen. Pildainen eta errepublikanoen artean liskarrak egoten ziren. "Pildainak" abertzaleei deitzen zieten.</p>

6. Guardiaren Pilarika eguna

- **Erref:** BRM-087/023
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:37:02. **Bukatu:** 00:39:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Aisia » Jai-giroa

Laburpena:

Guardien egunean, Pilarreko Ama Birjinaren egunean, guardiak dendarik denda joaten ziren jateko bila.

7. Milizianoak ez osteko zaintzan

- **Erref:** BRM-087/024
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:39:05. **Bukatu:** 00:41:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Errepublikanoek beraien kafetegia zuten Lameran. Gerraostean, gose garaian, milizianoak soloak eta jatekoak jagoten egoten ziren lapurretarik ez izateko. Baina, behin, Soledadek portuan ikusi zuen bat atun lata bat hartzen eta berak ere hartu zuen, eskubidea zuelakoan.</p>

Transkripzioa

- Ta republikanuek non oten zien?
- Katalin: Igual etorten die zeure etxera be.
- Soledad: Lameran on da euren lekue, errepublikakue Lameran.
- Katalin: Edonon.
- Soledad: Euren eh, zentru.
- Katalinen alaba: Zentru. Batuten ezan dizen...
- Soledad: Batuten zandizen Batxokidxen faxistek, edo zerak nazionalistek.
- Katalin: Bai egidxe, Batxokidxe eurentzako hartun ezan zauien.
- Soledad: Republikiek Lameran, non dau e, Koyoten tabernie, han oten zan da republikie. Orduen oten ezan da bertako andrie Fernanda izena. Gizona ein dotsoien kartzelara eruen ta fusille, ein dotsoien Fernanda "por la republika!"
- Katalinen alaba: Republikanue ezan dalako denuntzidxe ta eruen.
- Soledad: Hauri inkisiziñue on da atziñe. Ha esaten bozun ha esaten dozule. Gerrie akaba danien gero, pasa da hamen, neuri pasa dast ta, akaba da gerrie gero postgerrie etorten da, ta guk ez dulez okin dirorik ta ni gaztie ezan naielez orduen atako nauen orduen edozer. Hamalau edo hamabost urte eukin nauen, gosie on dalez, on zien milizianuek bermiotarrak, milizianuek ortue dxabotekuek ta danak etxekuek, akordetan zara? Buano milizianuek. Milizianuek eitten ezan dau, dxaboten ezan dauien jentiek ez eruteko biberarik ez ostuteko. Miliziano batek non hartzin dauen bost killoko latie atunena, ta nik ikusi dotenien bost killoko latien hartzien, neu be dxuen ta hartzien hasi: "Zu geldik". "Zer geldik?" neuk ba. "Nik etxien dakotez gosek hiltzen jenti ez daku zerik eta, ta itzi ein biher dostazu hartzien". "Keba! Ez dozu erungo", "zelan ez dotela erungo? Zeuk bai ta nik ez?". Agarra latie [...] orduen ta, agarra latiri bost killokuri ta etxera! Atunena!
- Katalinen alaba: Nondik fabriketik, dendatik edo nondik?
- Soledad: Portutik, barkuen eruteko ezan da kapora ta.
- Katalinen alaba: Ai! Eruten dauie hara almalenale.
- Katalin: Ostuten fabriketatik.
- Katalinen alaba: Aldauenak aldauen eitten dau, oten ezan dizen dxaboten, ta zuk ikusi dozuniko bat ostuten zuk zer ein dozu, zeuk be..
- Soledad: Bera, milizianue, neure planta bajako goiko hirugarren pisokue ezan zan.
- Katalinen alaba: Klaro, zeu denuntzidxe ez zaitzuzelez zeuk be denuntzidxe.
- Soledad: Agarra nauen latiri ta neuk be eruen. Larga horrerri, Tutu, larga horrerri. Zelan largako dotsat nik horrerri? Zeuk deretsue dako zu hametik hartzien, ba neuk be bai. Hartun ta etxera "Alabatxu, egunen baten hilko zaitzuzie danan artien" "ez dau ardure ama! Oin dxan eindo dogu /ingu/ ta!"

8. Goseak jota jatekoa edonondik lortu beharra

- **Erref:** BRM-087/025
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:41:46. **Bukatu:** 00:44:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:

Soledad beraien kaleko denda batera ogi bila joan zenean, kanoi batek apurtutako eraikineko zati batek hankan jo zuen. Italiarren ospitalera eraman zuten, Serrat lantegira. Handik ere zer jana eraman zuen etxera. Gose ikaragarria ezagutu zuen. Errazionamenduak ez zuen asko irauten.

Transkripzioa

- Soledad: Gero hasi zan bonbardeuek eta horrek, bakizu, bonbardeuek. Ezetu zu zuk? Bonbar...
- Katalinen alaba: Nik ez.
- Soledad Zuk ez, zuk? Bonbandeue Bermion, kañoiek etxaten...
- Katalinen alaba: Sollubetik.
- Soledad: Haurtik. Bueno, gero ni, ni, ezan naielez edozelakue, dxutekue, dendan on baten ogon, geure kalien, Aurrekoetxean, bera Lameraneko dendan emoten ogidxe ta nik zer dxuen, dxuen korrektu e, "bueno, neu lelau atendidu" Dxoten dau berak kañoiek aurreko etxeko miradora, dxoten dostak hau pantorrillie, italianuen zera da, ospitalera erun hauna, Serrateneko fabrikie, Serrateneko bera nor on da, Mertxe, Mertxe. Hara! Han on da Kruz Rojie, hara, hara erun nauien. Italianuen artien on naiien ni. Hara be etxera erun tasak hainbeste bibera handik, handik. Hara, zeuk be ta neuk ez, igual, igual. Gero diñoste andra bik ez eh, harek ezan diz ganera armadorik honek zer, esan dostan "zu, Tütu", "zer?" "lagunduko dozu geuri hametik loidxetik eruten koltxoitxuek-eta?" Klaro, itzi ein zauien gero koltxoiek eta dxuteko gerrakuek jentie. Ta nik tontionek: "Bai, lagunduko dotsut, erun dotsatien mantak, koltxoiek eta ezkiñe guztidxe etxera. Ta amari esan: "hau ta hau ein dxosku Urangak", "Tentela! Ta zetan ez zu ekarri etxera zeuk be bai?" "nik ez etxera, segidu eingo dostien ostantzien ta" "Laguneri ekartsat iñori lagun". Ta armadoriek ezan zien gero harek, bai! Txokolateneko Konsuelo ta beste bat.
- Katalinen alaba: Ba ezan bazan triperako arin! Eurek baiño lelau zeure etxera.
- Soledad: Bai, ni koltxoitxik inporta dxastela niri! Gero kaiñoiek ta behien ganera. Berak kaiñoiek ez nau dxo, miradorreko zatidxe, hamen, hamen, hamen dakot markie, hamen, hamen. Italiano artera, han egon, bertan haulan.
- Katalinen alaba: Gosie kendu dozun hango egunekue ta gero, biberak eskatu etxerako. Ta harek danak igaro zuk!
- Soledad:- Makiñe bat gose kendu dotsiet goiko jentiri-ta. Makiñe bat! Ta neuk be bai. Ostuko nauen orduen, bera, barra be bai. Bar osue be bai.
- Baie rasionamentue ta okitzen zenduen?
- Soledad: Okin dxuu, okin dxuu. Gailletak eta, txokolatie, arroza, indxabie, garbatxue danala! Baie erraziñue, ez zauen balixo ezan ezetarako be.
- Katalin: Egun baterako.
- Soledad: Erreziñue hobeto, txarto on gara gu, gerran txarto pasaikuek gara gu gero! Ta asko ikusikuek, batzuk ez baie guk bai, neuk bai.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-28

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com